

može. Riječ je u suštini obredna, a i prostor je u biti obredni prostor. Riječ je mogućnost ponavljanja a život je sušto ponavljanje. Tlocrt svijeta, tlocrt grada, tlocrt svijeta i kozmosa jezičke je prirode. Svijet je izrečen(-i)-sipisan. Obred i ponavljanje nemaju druge svrhe do li stvaranje prostora, i prostor se ostvaruje upravo ponavljanjem, preštampavanjem. Bitna je karakteristika prostora njegovo opetovanje, prostor je uvijek već negdje bio da bi se ponovio, nikad nije jedinstven, radi se uvijek iznova o kopijama, bilo da su ritualom potvrđene, bilo da nisu. Prostor snova, imaginarni prostor, iste je prirode, i između njega i egzistencijalnog prostora u tom pogledu nema razlike. Mantra stvara mjesto, u tvojoj glavi za sebe samu, ali i tvom prostoru za tebe, mantra uprostoruje suštinu i daje joj životnu dubinu. Đapa-đapa odražava njegovu ravnotežu, razapinje kon-

ce prema dalekim uglovima, plete mrežu. Mantra je i yantra, nema sumnje, i man-dala, svakom zvuku odgovara po jedna koordinata u svakoj ravni, a ravni ima mnogo, i tačke se mogu međusobno povezivati, prostor je usloženjen uglazbljen organiziran ispletan isto kao i jezik, jednako dalek, bliz i neuhvativ. Stvari, događaji u prostoru nikad se ne zbivaju samo u jednoj njegovoj dimenziji i zato se uvijek mogu tumačiti na mnogo načina, iz raznih uglova, perspektiva je uvijek beskrajno mnogo kao i mogućih prostora-zvukovlja koji se uporedo prostiru, presijecaju, višestruko uzajamno uvijaju i rastvaraju i jedan drugoga zatvaraju. Iz svakog se mjesta može započeti jedan svijet, svakom se riječju, čak svakom intonacijom ili uzdahom može progovoriti jedan jezik ili otvoriti novi prostor. „Ja“ se tada pojavljuje kao konvencija, kao mimikrija relativne orijentacije, i samo prividno je jedinstveno, samo je naoko ekskluzivno i lažna je njegova pretenzija u tome ako je ima. Zvuk je naravno prostorotvoran, a glas svijetotvoran tek pod uvjetom da „ja“ nije jedna, iako za jednoga samog to može biti, u ograničenju pogleda, zamračenju horizonta slabim dosegom zvuka. Zato je prostor uvijek ispunjen zvukom, zato se uho ne može zatvoriti kao oko, zato se glas uvijek čuje čak i kad se ne razumije a riječi ima tamo i gdje je najveća tišina i ako ništa drugo, tamo sjedi, debelo rasprostrta, sama riječ „tišina“; tišina se uostalom itekako čuje njen je zvuk prodoran i ne oprašta mada njen prostor može pustinja biti no i pustinja je prostor, dapače ogoljeli i učasno upadljiv prostor sam na sebe sveden koji se širi unedogled i pored toga što „sadržaja“ nema. Svaka nezgrapnost riječi svaka izgovorena glupost širi prazninu oko mene, osuđuje me na prostor jaza između mene i drugih, svaka besmislena izjava jasno mi daje do znanja da prostor pustinja oko mene raste, a prazninu širi i svaka nemogućnost iskaza, svaka zapretnost riječi koja me davi i udaljava iz svijeta, odstranjuje od mene druge i lišava me bar neke mogućnosti djelovanja jer je zaludna riječ već zauzela mjesto djelovanja samog. Riječ se uvijek iznova iskazuje kao zauzimanje teritorije, kao rasprostiranje neke vrste moći, moje, tvoje ili tuđe, riječ je dakle kao prostor i moć nad nama i u nama, svete silnice upletene i nerazmrsivo isprepletene, sve bolno povezano s unutarnjim prostorom, adhyatma, našeg srca-mišli. Riječ je i tijelu i mogućnosti njegove percepcije, njegovog uživanja, bilo da se radi o tijelu grada, tijelu prirode ili tvom-mom tijelu, našim tjelesima, i masi ljudskog tijelovlja koje mili po gradu opisujući prostor života. Po zvuku-riječima prepoznaješ i gradiš tijelo, kažeš „pazuh“ i počeseš se po njemu, kažeš „koljeno“ i dodirneš mi koljeno, kažeš „prst“ i pružiš kažiprst, uvijek mašući u prostoru koji riječima uvijek orijentiraš. Kažeš „indigo“ i staviš indigo među dva lista, umnožiš papir, umnožiš tekst, udvojiš prostor. Riječ te okreće na onu ili ovu stranu, tamo ili amo u vremenu i mjestu, riječ je dakle orijentacija, a orijentacija dovoljan dokaz prostornost riječi. Kad čuješ šušanj ili pucanj, okrećeš glavu, potvrđuješ prostor, gradiš mjesto, definiraš svoju kotu. I sphota je stvaranje zvuka kao i stvaranje prostora sphota je zapravo zvuk-prostor sam, što znači mogućnost svijeta. U ovome, riječ je ponavljanje, u njemu vlada (možda) estetika identifikacije, mada je i estetika suprotstavljanja u biti istog, jezičkog porijekla. Zvuk hoće da zamre u podne, kada je tišina zaglušujuća, kao visoki a nečujni ton ljetnih cvrčaka u zenitu.

pevanja psima

dragoslav babić

PRVO

*Juče su ubili
psa pored mene,
ne znam ko,
samo sam čuo pucanj,
ne znam odakle,
i padoh i ja pored njega.
Čudno,
mrtav pas
misleći da su mene pogodili
diže se
i produži putem.*

ČETVRTO

(psi koji su umirali u trećoj godini)

*svi psi su umirali
u trećoj godini,
i ceo svet je odlazio
u trećoj godini,
i sve smrti su postojale
u trećoj godini,
psi su samo slučajno umirali
u trećoj godini.*

PETO

(psi koj nikad nisu jeli)

*Postoje.
Ja ih znam.
Psi koji nikad nisu jeli
I nisu ustvari pravi psi,
Toliko su mali
Da ih nikad ne bi prepoznali,
Ali postoje,
Ja in znam.
Kad ih poželite
dotaknite lagano
svoje oči.*

ŠESTO

(psi koji su ličili na pauke)

*Imali su velike uši,
tužne oči,
kratke noge,
tromo bi se vukli za ljudima
i uvek bi ih mogao pogladiti
po glavi,
bili su mirni
i ko tih uoč bi se
gradom provlačili.*

SEDMO

(psi koji su jeli kamenje)

*video sam pse
koji su jeli kamenje,
nikom nisam pričao,
iz dana u dan
sve su bili tromaviji,
stomaci su im se vukli
do zemlje,
većina ljudi
to nije primećivala.
u zadnje vreme su počeli
nestajati
uzalud.*

OSMO

(psi koji su pričali)

*imali su usta
i jezik,
i zube,
i šta je to
ostalo u ustima,
nerečeno, njihovim?*

*da su čutali
imali bi
mnogo više mogućnosti
da prežive.*

JEDANAESTO

(pas koji je voleo cveće)

*Ništa u ovoj pesmi
ne bi značila reč pas
da nema reči cveće,
vi ste sigurno
mnogo više očekivali
od ove pesme,
zao mi je.*

broad-way

zoran marković

EHO / UHO

*U ruži vetra
Miris—počinak
Rasprostire Eho*

*Jedna šibica — golotinja
Jedan talas — običaj*

*Eho su oduvane boje
Eho je . . . uho ponova
Eho je odjek
Godišnjih doba*

Eho je uho tvog iščekivanja.

POLARIS

*Otvorilo se krilo kaktusa —
— rasepilo se!*

*Eskimi se zgreju kada ulove pumu.
Ona: gleda, kaže: „Vidi — mraz. . .“*

*Zemlja se topi.
Eskimi vole svoje žene!*

UTRILO

*Koliko kiše u maglenoj rosi još pospanih trava?!
Uzalud je hodati tiho.
Toliko me osmeha sluša u nekom svom buđenju i htenju
Kao kamen bačen u prozor da bi se ponovila zora.*

CODA

*Razvučeno do druge obale:
Memento mori je vetar
U leđa.*

*Ja nisam crveni-čot-čokot
Ja sam plemenit-kalemár.*

Ali,

*Čemu stih ako te ubode bela-pčela
Ili ti vetar prohuji pored čela.*

DAY / SAY / MAY

*Odavno je želim.
Baš takvu.
I želi me.
Zaljubljuje me.*

Nenavikavam se.

*Voleo bih da potraje
U rečima
Kojima me
Ostavlja.*